

VEÄ'ĶĶ

RÄTKKJUMMŠA

PERHEKESKUS

Mukana elämässä.

SUÁVÁDVUŌDLAŽ RÁTKKJUMMUŠ

Rátkkjummuš lij kriis, mii kuõskat puk piârri da mâ'st spraavdõõttmõš vâldd ääi'j. Rátkkjummuž jee'res pooddin åålgbeällsaž veä'kk lij täujja taarblaž. Jõs paarrõhttvuõtt poott rátkkjummuša, suávâdvuõđlaž rátkkjummuš lij puki da jeä'rben päärna ouddõõzz meâldlaž. Puârri reiddai kõskkvuõtt ijgõl lee'd päärnai ä'sš, huõlkani tõ'st, jälste-a puârraz seämma avi jee'res addrõõzzâst. Päärnaivuâppi da jee'res ämmatnee'kk lie veä'kken piârri mottjeei vue'jjest.

Rátkkjummuš pohtt takainalla määñgnallšem risttreiddai tobddmõõžžid. Vuõrâsooumaž ij vuei't peittad jii'jjes tobddmõõžžid ij-ga tõt leäkku ni taarblaž. Lij vääžnai, što vuõrâsooumaž kiõtt'tââll jii'jjes tobddmõõžžid tõn nalla, mii suäpp su'nne jiõccses da taarb mie'ldd tuejjad tõn nu'bb vuõrâsoummuin, lij-ba tõt taaurõš le'be ämmatnek. Vie'kk jii'jjes vuäittmõ'sše vuäžž še jee'resnallšem interne'ttkääzzkõõzzin.

Päärnain lij vääžnai sagstõõllâd rátkkjummušest da teäddeed, što rátkkjummuš ij leäkku suu diõtt. Päärna lij šiõgg u'vded mušttled jii'jjes tuõivjin da huõlin. Lij vääžnai va'stteed päärna kõõčcmõõžžid tuõttvuõttmeâldsânji da vä'ldded lokku še jurddjid da kõõčcmõõžžid, kook lie vuõrâsoummu vuei'nnemkuulmâst moodrai. Päärna vuäitt sme'llkâ'tted sagstõõllâd piârri ålggbeällsaž ämmatnii'kkin še, ouddmiârkân škooulkuraattoorin le'be ouddpeâmm hoi'ddjeejin.

Sää'm psykososiaal'laž tue'rj juâggas Uvji – Uvjâ – Uvja ta'rjjad hie'lkel
âlddnemnellšem miõlitiõrvâsvuõttkääzzkõõzz sää'm- da lää'ddkiõ'lle.
Arggpeeivi č. 8-16, te'l. 040 663 8882

Tän liiñkâst piâzzak sagstõõllâd ämmatnii'kkin Apua huoliin – chaatâst (läädas).

Tän liiñkâst vuäitak tobdstõõttâd Mielenterveystalo rátkkjemkriis
jii'jjeshâiddprogra'mme (läädas).

Tobdstõõđ Lappi vuõss- da staandoom rátkkjemvie'kkummuž kääzzkõõzzid tän
liiñkâst (läädas).

TÅIMMAI ŌHTTSAŽTUÂJJPUÄRRAZVUŌTT

Tåimmai õhttsažtuâjjpuârrazvuõtt lij tõn, što kuhttu puârraz lie mie'ldd päärna jie'llmest rátkkjummuž mâñña. Lij vääžnai mättjed rä'tkked ouddlõs paarrõhttvuõđ kuõskki tobddmõõžžid puârrazvuõđâst. Täävtõs lij staaneed päärnže staani vuõrsmempirrõs rátkkjummušest huõlkâni. Mâtmešt õõutsââljest tåimm'mõš lij vaiggâd da tõt õõlgat ämmatnii'kki vie'kk.

Puârri rátkkjummuš vaikkat päärna aarg kuõskki vue'kken åarraai aa'sšid, mâ'te jälstummša, ouddpiõmmu da škoou'le. Njue'bžžlõs aarg staanummuš vie'kkat päärna šiõttlõõvâd odđ jie'llemvuâkka da kiõtt'tõõllâd vai'gges tobddmõõžžid še.

Rätkkjemvue'jjest vääžnummuš lij kaunnâd čååudõõzzid, kook ainsmâ'tte, što päärna õhttvuõtt ni kuäbbaž puärrsin ij piâzz puâtkkned. Ođđnallšem puärrazvuõđ da aarg raajjmõ'sše lie jee'resnallšem veä'kkneäv, mâ'te ouddmiârkkân puärrazvuõttiplaan. Tõt vie'kkat sagstõöllâd päärna aarg toi'mmjummšest kuei't pääi'k kõõskâst da raajjâd taimmai õhttsažtuâjjpuärrazvuõđ.

Puärrazvuõttiplaan kaaunak THL ne'ttseeidain (lääddas).

RÄTKJUMMUŠ PROSESSÂN

Veä'nccrätkkjummuž vuäi'tte ooccâd ju'n-a pie'llkuei'm õõutâst le'be nu'bb pie'llkuei'mm õhttu. Veä'nccrätkkjummuž ooccât suudvuõiggsest keerjlaž veä'nccrätkkjemoooccmõõžžin. Veä'nccrätkkjummuž vuäitt vuäžžad 6 mp tu'mmjemäai'j mæn̄ŋa le'be te'l, ko pie'llkuei'm lie jâlstaŋ čåårast jõskkmõštää mâaimõs 2 ee'jj. Ko duõmmissâtâm kiõtt'tâäll veä'nccrätkkjummuž, tõt ij tu'tkked mäainid. Rekisterõsttum paarrõhttvuõđ pu'rğğummša suåvtet seämma šiõttõõzzid ko veä'nccrätkkjummuš. Ko päärnai aa'sšin suåvât, ij leäkku jeä'rdõs tõ'st, lij-a kõõčcmõõžžâst rätkkjummuš vie'ncest, vie'ncte'mes leettast le'be rekisterõsttum paarrõhttvuõđâst.

Vuäitak lookkâd lââ'zz rätkkejmproseezzâst suudištâmstroi'ttel ne'ttseeidain (lääddas).

ŠIÕTT'TÕÖLLMÕŠ DA LÄÄ'KKVEÄ'KK

Duõmmissâtâmšiõtt'tõõllmõõžžâst puärrsi kõskksaž konfliikt põõrgât rä'tkkneed suåvâdvuõđlânji päärna pue'rrvââjjam teåuddjummuž ooudâs viiggee'l. Puärrsi kõskksaž reeidaid peämmaivuõđâst rä'tkkkeet taarb mie'ldd suudvuõiggsest. Lää'kkveä'kk-konttrest lij vuäžžamnalla vie'kkteei vuõiggâdvuõđlaž ää'sš hoi'ddjem vääras obnes le'be vuäzzas riikk vää'rin.

Kaaunak lââ'zz teâđ lää'kkvie'kkest suudištâmstroi'ttel lää'kkveä'kk –seeidast (lääddas).

JEÄLLMÕŠ RÄTKKJUMMUŠEST

Jõs vie'nc ääi'j ij leäkku rajjum veä'nccmäain, kuhttu pie'llkuei'mi nõõmâst åårrai jeällmõõžž looggât õ'htte da beä'ltet kuhttuid tässad, ko veä'ncc poott. Vie'lji puõtt lij vue'lğğemsââ'jj, što vie'lj lie pãåđai. Kuhttu pie'llkuei'm va'sttee õhttu jii'jjes vie'ljest huõlkâni tõ'st, lij-a tõt valddum ouddâl vie'nc avi vie'nc pãâ'jest.

PÄÄRNAI AA'SŠIN SUÅPPMÕŠ

Jõs puärraz haa'lee ra'vvjum suåppmõõžž päärnai aa'sšin le'be aa'sšin suåppmõš õõutveäkkâ lij vaiggâd, päärnaivuåppjest vuäžž vie'kk. Päärnaivuåppi räajj puärrsivui'm suåppmõõžžid päärna huålast, jâlstummušest, vuõinnlõõttâmvuõiggâdvuõđâst da

jeä'ltöözâst. Päärnaivuâppi tuâjj lij vie'kkted puärnsid piâssâd päärna pue'rrvââjjam meâldlaž suâppmõ'sše di ra'vved päärna kuõskki suâppmõõžžid.

PÄÄRNA JÄLSTUMMUŠ

Puärraz suä'ppe päärna jälstummšest nu'bb puärnsi â'rnn le'be vuârvuârai kuhttui â'rnn. Vuârrjälstummšest lij kõõččmõš, ko päärnaž vie'ttai uu'ccmõsân 40 % ääi'jest kuhttu puärnsin. Vuârrjälstummšest še älgg me'rted, mii lij päärna veerglaž addrõs da kuäbbaž lij nc. â'lddpuä'res. Jõs päärnaž jäälâst pâi nu'bb puärraz â'rnn, suävât mie'rrkõskksaž da ri'jttjeei vuei'nnlõõttmõõžžin ougglõspuärnsin.

Päärnaivuâppji õhttvuõtt-teâđ käunn'je Lappi pue'rrvââjjamvuu'd ne'ttseeidain (läädas).

JEÄ'LTÕS

Päärna jeä'ltöözâst puärraz vuei'tte suâppâd ju'n-a kõskkneez le'be õõutâst päärnaivuâppjin. Jõs jeä'itemvie'kket jeä't piâzz õõutmiõllsažvuõ'tte, ää'sš rä'tkķeet duõmmištmet.

Loogg lââ'zz jeä'ltööz raavummšest Lappi pue'rrvââjjamvuu'd ne'ttseeidain (läädas).

Nuõrttsää'mkiõllsaž jeä'itemveä'kkla'skķeem-mašina kaaunak tän liiņkâst.

SOSIAALHUÄL TUÄ'RJJ

Sosiaaltâaimast lij tuä'rjj vuäžžamnalla rätkķjemvue'jjest da rätkķjummuž mângja. Tuärjja ko'lle ouddmiârkkân päärnaivuâppi kääzzkõõzz, piârtuâjj di taarb mie'ldd vuâppum vaajtõõzz di tue'rjjuum da vuâppum vuei'nnlõõttmõõžž.

Kaaunak teâđ piârrii sosiaalkääzzkõõzzin Lappi pue'rrvââjjamvuu'd ne'ttseeidain (läädas).

OUDDPEÄMM DA ŠKOUL

Puärnsi rätkķjummuš vaaikat pâi päärnže še. Mottjam piârvue'jjest lij šiõgg muštled päärna arggie'llma vääžnai vuõrâsoummuid, mâ'te ouddpeâmm hoi'ddjee'je, jeä'kkespei'vkrugg ohjee'je le'be škooul u'čteela. Vue'kk vuäitt kuâstjed päärna vââjjmõõžžâst da jälstõõttmõõžžâst määng jee'res nää'lin. Ko vuõrâsoummu teä'tte päärna aa'sšin, see'st lij hiâlpab tue'rjjeed da vie'kkted päärna. Lââ'ssen teätt vue'kķen âârrai riâšsmõõžžin, mâ'te tõ'st, kii vežž päärna kuä'ssag hâaidast, lij vääžnai muštled päärna hoi'ddjee'je.

Škooulsäätt päärnže riâžžât takainalla â'lddpuärraz lu'nn. Tä'st vuäitt lee'd kâ'ddpuõđlaž jeärtõõzz da ää'sš kä'nnat tä'rķsted jii'jjes škooulâst. Ouddpeâmm-mäâus meä'rtõövât rätkķjempiarrest â'lddpuärnsa. Mäâus juâkkmõõžžâst vuäitt suâppâd

õõutâst, jös puärraz haa'lee. Jös rätkkjummuž mânŋa â'lddpuärrsa puätt odđ
pie'llkuei'mm, suu puättjid vää'ldet lokku, ko raajât mähsstu'mmstõõgg.

TUÄ'RJJ NEE'TTEST

Vue'Inn åarra iinŋk ve'kķe ne'ttseeidaid, koin kaaunak teâđ, vuä'ppõõzzid da tue'rij
rätkkjemvuâkka di puärrazvuõ'tte. Seeid lie lää'ddķiõllsaž.

[Enjaksa.fi -ne'ttkääzzkõs](#) – video piârjie'llem jee'resnallšem vue'jjid

[Vuõss- da staandoom apuaeroon.fi -ne'ttkääzzkõs](#) – teâtt, tuä'rjj da chat

[Narodleett Perhepulma-kääzzkõs](#) – määuste'mes sagstõõllâmtuä'rjj puärrsid

[Paarrõhttvuõttkõõskõs Kataja](#) – paarrvuä'pstõs da tuä'rjj nee'ttest

[Õõut puärraz piârri lett](#) – teâtt da tuä'rjj õõut
puärraz piârrijid

[Raauk vie'kķ! -puäll](#) – vue'llgaž kõddâz liâđglaž
õhttvuõttvälddmõškanaal

